

Juhász Gyula:

Tiszai csönd

Juhász Gyula

(1883-1937)

Szegeden született. Élete végéig nosztalgikus szeretet fűzte szülővárosához.

Alkotói pályája a *Nyugat* első nemzedékével együtt indult (Babitscsal, Kosztolányival az egyetemen kötött barátságot).

Költészetének meghatározói a különböző *hangulatok*, nosztalgikus élmények, *tájak*.

A költemények hangulati elemei és érzelmi telítettsége gyakran meghatározóbb, mint a versek gondolati tartalma.

Juhász Gyula: Tiszai csönd

Hálót fon az est, a nagy, barna pók,
Nem mozdulnak a tiszai hajók.

Egyiken távol harmonika szól,
Tücsök felel rá csöndben valahol.

Az égi rónán ballag már a hold:
Ezüstösesek a tiszai hajók.

Tüzeket raknak az égi tanyák,
Hallgatják halkán a harmonikát.

Magam a parton egymagam vagyok,
Tiszai hajók, néma társatok!

Ma nem üzennek hívó távolok,
Ma kikötöttünk itthon, álmodók!

A vers 1910-
ben jelent
meg először.

Juhász Gyula otthon
töltötte a vakációját.

Egyik este a Tisza-
parton volt, az ott
átélt hangulatot
jelenítette meg
versében.

Tiszai csönd - a vers címe tájversre utal.

- Juhász Gyula tájversei mögött mindig van mélyebb tartalom. Elsősorban a saját hangulatát, benyomásait vetíti ki a tájra.
- A Tisza-part számára az otthont jelenti, ez a hely megnyugvást jelentett zaklatott idegállapotára.
- Csönd. Hétköznapi értelemben akkor beszélünk csendről, ha semmiféle hangot nem hallunk. Ha nem hallunk semmit, az bizonytalanságot, félelmet kelthet bennünk.
- Igazi békés, megnyugtató csendről akkor beszélünk, ha apró zajok vesznek körül minket. Például egy réten fúj a szél, énekelnek a madarak, zümmögnek a bogarak. Ilyenkor tudjuk, hogy biztonságban vagyunk, hiszen ha veszély közeledik, a természet elhallgat. A versben leírt csönd is ilyen: tele van apró neszekkel (*harmonikaszó, tücsökciripelés, vízcsobogás*).

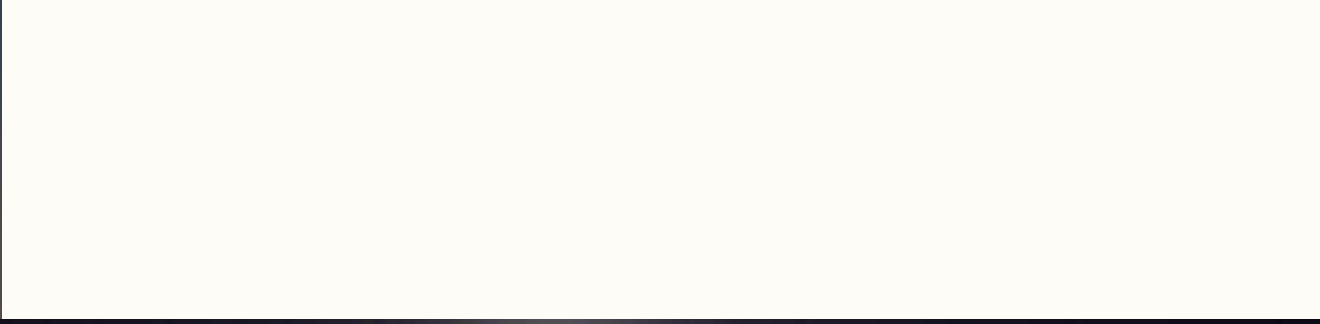
A vers szerkezete: három részre osztható

- **I. rész: az 1-2. versszak.** A vers kezdő soraiban az este, a sötétedés térhódítását figyelhetjük meg egy komplex képben. (A komplex kép azt jelenti, hogy több költői kép fonódik össze benne.)
- Hálót fon az est, a nagy barna pók - A pók azonos az estével. Ez **metafora**. A két szóhoz kapcsolódó tartalom viszont felcserélődött.
- Eredeti formájában így nézne ki: **az est = nagy, barna** és **a pók az, ami hálót fon.**
- A felcserélés után: **az est = hálót fon,** **a pók = nagy, barna.**
- A kép még egy költői eszközzel bővül: az estét **megszemélyesíti** a költő. (Hálót fon, azaz emberi cselekvést végez.)
- Nem mozdulnak a tiszai hajók. - a 2. sorban felbukkan a **hajó-motívum**, amelyik a vers végére szimbolikus értelmet nyer.
- Egyiken távol harmonika szól - A 2. versszakot a **hajó-motívum** kapcsolja az elsőhöz. Az 1. versszakban a látvány uralkodott, a 2.-ban a hangok veszik át a szerepet. A sötétben a látás beszűkül, a hangok terjedésével tágul a világ.
- Tücsök felel rá csöndben valahol. - A közelben az egyik hajón harmonika szól, a távolban egy tücsök felel rá. A **közel - távol ellentéte** készíti elő a következő versszakot.

A vers szerkezete

- **II. rész a 3-4. versszak**, amelyik egy újabb egységet alkot. Összefonódik az égi és a földi táj; a hold és a csillagok, Szeged és a Szeged környéki tanyák.
- *Az égi rónán ballag már a hold* - A róna a magyar alföld, ahol a pásztor ballag a nyájával. A **megszemélyesítés**sel (*ballag a hold*) a hold az ég pásztorává válik.
- *Ezüstöse a tiszai hajók.* – ismétlődik a **hajó-motívum**, minden egységben jelen van.
- *Tüzet raknak az égi tanyák* - A 4. versszak tovább bontja ezt a képet. A tanyák az alföld jellegzetes települései, körbeveszik a nagyobb városokat. Magányosak, távol vannak a központtól. Az **égi** jelzővel ezek a tanyák felkerülnek az égre. A kép látószöge kitágul, egyszerre fogja át az eget és a földet. A csillagok fénye visszatükröződik a folyóban, a tanyák tűzfényei elszórtak és magányosak az éjszakában, mint az égen a csillagok. Itt is **a metaforát** egy **megszemélyesítés egészíti ki**: *tüzet raknak az égi tanyák*.
- *Hallgatják halkan a harmonikát.* – **alliteráció (betűrím)** jelenik meg egy egész mondaton keresztül, de itt is felcserélve: hallgatják a halk harmonikát (nem lehet halkan hallgatni, csak valami halkan szólhat.)
- Itt is **megszemélyesítés**sel kiegészített komplex kép szerepel – az égi tanyák hallgatják a zeneszót.

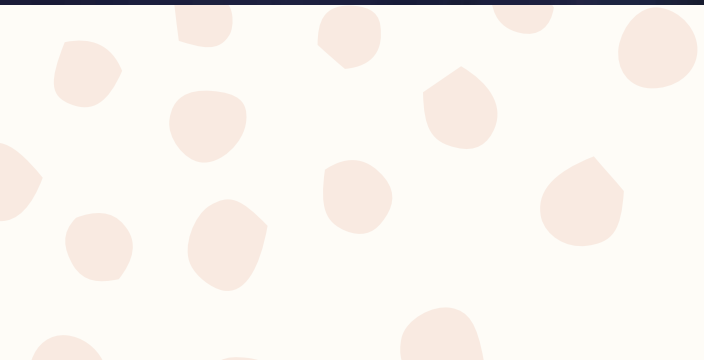

A vers szerkezete

- **III. rész az 5-6. versszak.** A tájban egyszer csak megjelenik a költő alakja (lírai én).
- Magam a parton egymagam vagyok - akárcsak az első képben, itt is egy **metaforát** látunk, **a költő azonosítja magát a hajókkal**. Az irodalomban nagyon régi metafora a víz és a rajta haladó hajó. A víz az élet, a sors, a hajó pedig az egyes emberek élete. Azzal, hogy ezek a hajók nem haladnak, hanem egy helyben állnak, pontosan érzékelhetjük a költő hangulatát: az ő élete is hiábavaló, nem halad sehová.
- Tiszai hajók, néma társatok! - **a vers fókusza** (legfontosabb 2-3 sora), **kulcsképe** ez a 2 sor: a Tisza-part bensőséges nyugalmaiban megvallja egyedüllétét. Mintha a mozdulatlan hajóknak panasználá el magányát.
- Ma nem üzennek hívó távolok - Az 5. versszakban még E./1. személyben szól a költő, a 6.-ban már T./1. személyben.
- Ma kikötöttünk itthon, álmodók! – A jelent fejezi ki a két időhatározószó: felcsillan a remény, hogy a költő a barátai közt lehet talán a jövőben is.

**JUHÁSZ GYULA:
TISZAI CSÖND**

Összegzés

- Egy Tisza-parti este hangulatát érzékeljük, csend és nyugalom van. A hajók csöndesen ringanak a vízen. (1. vsz.)
- A távolból hangfoszlányok érkeznek: „harmonika” szól. (2. vsz)
- Az éjszaka lassan telik, a hold fénye ezüsttel vonja be a hajókat. (3.vsz.)
- Az égi róna és az égi tanyák említésekor talán a Szeged környéki tájra gondol. (4. vsz.)
- Egyedül van a költő a parton, magányában csak a hajók a társai. (5.vsz.)
- A befejezésben a nyugtalan, zaklatott életet élő költő mintha révbe érne: „Ma kikötöttünk itthon, álmodók!” (6. vsz.)

Összegzés:

- Ez a vers olyan, mint egy impresszionista festmény.
- impresszió – latin eredetű szó, benyomást jelent. Stílusirányzat a művészetek körében.
- A versben nem történik semmi, a látvány és a hangulat a fontos. Alig van benne ige, azok sem mozgalmassak (*fon, nem mozdulnak, szól, felel, ballag*).
- A színek közül a mélyebb tónusok szerepelnek. A legjellemzőbb a barna, a fekete, amelyből élesen válik el az ezüst és a sárgás-vörös (*barna pók, ezüstösek, tüzeket raknak*).

Összegzés

- Jelentés szempontjából a költemény két síkja figyelhető meg, egy felszíni és egy mélyebb értelmezés:
- **Felszíni:** a tájat, a környezetet és az estét írja meg a költő (1-4. vsz.);
mélyebb: valójában a magányról, az egyedüllétről ír (5-6. vsz.).
- **A vers hangulata:** a vers hangvétele elégikus (szomorú).
- Impresszionista vers, a költő a pillanatnyi benyomásai alapján írja le gondolatait.

Hallgasd meg, tekintsd meg!

- <https://www.youtube.com/watch?v=SVd4214GmqY>
- <https://www.youtube.com/watch?v=hq0FfxW7cCY>
- https://prezi.com/ljtxz5hm_k5_/juhasz-gyula-tiszai-csond/

**KÖSZÖNÖM A
FIGYELMET!**

